

Maatwerkeraanpak station De Vink

Voor gemeenten, beheerders en vervoerders

Versie 23 januari 2018

NederlandSchoon

Contactgegevens betrokken partijen:

NederlandSchoon: Dorien Bosselaar

Gemeente Leiden: Ralph Veelenturf

Gemeente Voorschoten: Rene Klavers

NS: Hidde Barneveld

Maatwerkeraanpak station De Vink

1. Inleiding

NederlandSchoon werkt al jaren aan het schoner krijgen van openbaar vervoer gebieden. Miljoenen Nederlanders maken dagelijks gebruik van het openbaar vervoer en bezoeken daarmee het openbaar vervoer gebied. Het openbaar vervoer gebied is meer dan de bushalte of het treinperron, maar omvat ook de directe omgeving, zoals de aanlooproute, het tunneltje onder het spoor door, de P+R en de fietsenstalling. De reiziger passeert op zijn reis bijna al deze gebieden en de beleving van ieder van deze gebieden draagt bij aan de totale reizigersbeleving. NederlandSchoon heeft veel ervaring met hoe een gebied schoon kan worden gehouden.

Aanleiding van het project station De Vink was de hoeveelheid zwerfafval rond het station. De afvalbakken zaten af en toe overvol, er lag relatief veel zwerfafval in de tunnel onder het spoor en in het talud langs het spoor. Het station ligt precies op de grens van de gemeente Voorschoten en gemeente Leiden. Vanwege de gedeelde verantwoordelijkheid van gemeente Leiden, gemeente Voorschoten en de NS bestond de vraag om samen met NederlandSchoon breder naar het stationsgebied te kijken.

2. Opzet van de aanpak

Situatieschets

Naast de hoeveelheid zwerfafval kwam een verslechterde beleving van het gebied aan de orde. Hierbij ging het onder meer over overlast van hangjongeren, veel onkruid en weesfietsen, een slecht verlichte tunnel en vieze liften. Zowel de politie als de NS als de gemeenten ontvingen klachten van reizigers en omwonenden.

Met deze informatie heeft NederlandSchoon een klein onderzoek uitgevoerd onder de omwonenden en aangrenzende ondernemers. De enquête bevestigde het beeld en gaf aanleiding om iets te doen aan de algehele uitstraling en beleving van het station. Het werd als donker en sociaal veilig/onprettig ervaren. Zie hoofdstuk 5 voor de uitkomsten van dit onderzoek.

Schoon, Heel en Veilig

Het uitvoeringsplan met alle maatregelen heeft zich daarom naast het verbeteren van de afvalvoorzieningen gericht op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Mensen gedragen zich beter/netter in een verzorgde omgeving. De insteek was om de beleving in het gebied te verbeteren, dat het er prettiger en veiliger voelt. In deze aanpak is gebleken dat Schoon niet op zich staat, maar een sterke relatie heeft met Heel en Veilig. Alle drie bepalen de beleving van het gebied. De algemene ruimtelijke kwaliteit heeft veel invloed op Schoon. Dit concept is gevisualiseerd in de Infographic hieronder.

HET POSITIEVE EFFECT VAN EEN SCHOON, HEEL EN VEILIG GEBIED

<p>Langere verblijfsduur in een gebied</p> 	<p>Verhoogd gebruik openbare ruimte</p> 	<p>Stijging van de omzet van winkels</p> 	<p>Lagere kosten voor beheer en onderhoud</p>
<p>Hogere tevredenheid en beleving van reizigers over openbaar vervoer</p> 	<p>Positiever, socialer en vriendelijker gedrag van mensen</p> 	<p>Gebied blijft langer mooi Schoon houdt Schoon</p> 	<p>Stijging betrokkenheid van de buurt bij een gebied</p>

3. Interventies maatwerk aanpak station De Vink

De maatwerk aanpak kent diverse interventies. Samen maken ze het gebied Schoon, Heel en Veilig. Het doel is dat mensen zich er op die manier prettiger voelen en daardoor ook minder zwerfafval veroorzaken. De interventies zien zowel toe op voorzieningen als op belevingsaspecten. Zie de afbeeldingen hieronder voor een impressie van de interventies.

Voorzieningen

- De 3 x 50 liter afvalbakken onder de tunnel zijn vervangen door 2 x 120 liter afvalbakken voor meer capaciteit
- In de omgeving rond het station zijn de afvalbakken aan de zijde van Voorschoten beplakt met de sticker 'Zo houden we het HIER schoon'
- Bij snackbar Plein 10 is een NederlandSchoon afvalbak voor de deur geplaatst

Beleving

- In de tunnel is aan de zijde van de busbaan een muurschildering aangebracht over de gehele lengte van 50 meter. De muurschildering geeft in het midden een vink weer en de oude blauwe tram die vroeger in het gebied reed en aan weerszijden daarvan staan afbeeldingen weergegeven van bekende gebouwen uit Leiden en uit Voorschoten. Zo verbindt de tunnel letterlijk beide gemeenten
- Er is een grote reiniging uitgevoerd (onkruid, weesfietsen verwijderen, reiniging van de wandtegels, reiniging van de rode buis, etc.)
- De verlichting in de busbaan is verbeterd. De verlichting gaat met donkere dagen eerder aan en is feller. Hierdoor is de sociale veiligheid verbeterd en is de muurschildering goed zichtbaar
- Op diverse plekken zijn welkomstborden geplaatst, om het gevoel van anonimiteit te verminderen (bij de ingang van de tunnel, op de P+R en bij de fietsenstallingen)
- Aan de zijde van Leiden wordt in het voorjaar van 2018 een bloemmengsel ingezaaid om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren

4. Betrokken partijen bij station De Vink

Uniek is dat er 4 partijen samen aan 1 gebied hebben gewerkt. De gemeenten Voorschoten en Leiden, de NS en NederlandSchoon. Dit heeft tot een veel groter resultaat voor het gebied geleid. Het gaat daarbij niet alleen om de samenwerking tussen de gemeenten en NS, maar ook om samenwerking binnen de gemeenten. Gemeenten zijn vaak sectoraal georganiseerd. Contact met andere afdelingen, zoals verlichting, groen of ruimtelijke kwaliteit gaan daarom niet allemaal even snel en makkelijk. Iedere afdeling is bezig met andere aandachtsgebieden, vanuit meldingen of projecten op dat gebied. Hierdoor ontbreekt soms de samenhang. Meldingen over veiligheid en verloedering komen bijvoorbeeld niet altijd door bij de afdeling die gaat over zwerfafval in de openbare ruimte, terwijl die onderwerpen er wel een grote invloed op hebben. Door meer gebiedsgericht te werken zijn hier verbeteringen in te maken. Een wijkbeheerder kan een belangrijke rol spelen in deze verbinding.

Andere partijen die een rol hebben gespeeld rond de aanpak van het station:

- Graffitinetwerk: vormgeving en uitvoering van de 50 meter lange muurschildering
- ProRail: eigenaar van het kunstwerk (de tunnel en het spoor)
- Arriva: omleiding van de busroute tijdens aanbrengen van de muurschildering

5. Resultaten van de maatwerkaanpak

Kwalitatief

Uit de resultaten van de belevingsenquête in oktober is gebleken dat mensen erg positief zijn over de muurschildering. De tunnel wordt prettiger ervaren. De ruimtelijke kwaliteit is in het geheel gestegen. Men ervaart meer controle en toezicht en heeft het gevoel dat er minder zwerfafval ligt. Zie voor meer details hoofdstuk 5.

Kwantitatief

Uit een schouwronde van de gemeente Leiden in november is gebleken dat er weinig zwerfafval aanwezig was. Minder dan in de schouwronde voor de interventies. Er zal vaker en langer gemeten/geschouwd moeten worden om hier harde resultaten uit af te leiden.

Vervolg

Naar aanleiding van het project gaan de NS en de gemeenten verder met het verbeteren van het beheer in het gebied. Dit door contacten met de wijkregisseurs te leggen, gezamenlijk te schouwen en het actualiseren van beheerconvenanten en deze concreter maken. Het huidige beheerconvenant van station De Vink is in 2012 opgesteld door de 2 gemeenten en NS. Deze is echter heel algemeen, weinig concrete afspraken. Er zijn bijvoorbeeld geen afspraken over gezamenlijk periodiek schouwen. Bij actualisatie wil men de kennis uit dit project meenemen.

6. Belevingsenquête omgeving station De Vink

6.1 Nulmeting maart 2017

Voor de inventarisatie zijn 5 winkeleigenaren, 2 reizigers en 14 bewoners ondervraagd (totaal 21).

Zwerfafval

De helft van de ondervraagden vindt de hoeveelheid zwerfafval op en rond het station acceptabel. Meer dan een derde ervaart veel zwerfafval op het station. Wanneer we vragen of de hoeveelheid zwerfafval storend is, geeft een grotere groep aan dat het gebied schoner kan, 13 mensen. Het station wordt als smerig ervaren ('de liften zijn net urinoirs'). Men geeft aan dat na de weekenden er meer zwerfafval is. Wanneer we specifiek vragen naar de vindbaarheid van afvalbakken wordt er aangegeven dat deze slecht vindbaar zijn door iets minder dan de helft. Het aantal afvalbakken wordt door 2 op de 3 mensen als weinig ervaren. Tevens wordt benoemd dat de afvalbak aan de zijde van Leiden vaak vol is.

- ➔ Ca. helft van ondervraagden wenst een schonere omgeving en stoort zich aan het zwerfafval
- ➔ 'Vieze plekken': liften, wachthokje op perron, talud, water zijde Leiden, tussen fietsenrekken
- ➔ De vindbaarheid en het aantal afvalbakken kan beter (er zijn geen afvalvoorzieningen bij de fietsenstallingen en P+R, de bakken op plein staan 'verstopt')

Sociale veiligheid

Overdag voelen alle ondervraagden zich veilig in het stationsgebied. Wanneer het donker wordt, wordt de stationsomgeving niet als heel veilig ervaren. Meer dan de helft van de ondervraagden geeft aan het niet fijn te vinden om dan op het station te zijn. Men vindt de tunnel functioneel en ervaart deze als donker en onprettig in verband met de hangjeugd. Het overgrote deel (81%) van de ondervraagden ervaart geen toezicht. De helft van de ondervraagden vindt de verlichting in het tunneltje afdoende. Meer verlichting is gewenst. Ook wordt aangegeven dat er meer controle is gewenst in de vorm van camera's of het neerzetten van toegangspoortjes. Verder wordt aangegeven dat er meer schoon gemaakt moet worden en dat het stationsgebied wat mooier kan worden gemaakt, net zoals de rest van de stad. Bewoners wensen meer sfeer, variatie in het groen en opfleuren van de tunnel met kleur.

- ➔ Het stationsgebied kenmerkt zich als functioneel, komen en gaan, geen verblijf, geen sfeer
- ➔ In het donker voelt meer dan de helft zich niet veilig, vooral in de tunnel (onprettig gevoel), dit ligt deels aan de verlichting ('het is er donker'), de hangjeugd en het feit dat het een tunnel is
- ➔ Meer dan 80% ervaart geen mate van toezicht en controle in het gebied, het voelt er anoniem
- ➔ Het fietspad langs de Trompweg is niet voorzien van verlichting en dit is onveilig
- ➔ Het gebied mist identiteit en sfeer, er is behoefte aan meer kleur en fleur

Hangjongeren

Hangjongeren worden door bijna alle ondervraagden geconstateerd. De helft van de ondervraagden ervaart geen hinder. De andere helft geeft juist aan dat ze zorgen voor vandalisme, afval en geluidsoverlast. De jongeren hangen op verschillende plekken zoals het bankje bij het park/grasveld aan de zuidzijde van de Trompstraat, parkeerplaats/P+R, hanghok aan zijde Leiden en wachtkamer perron.

Allerlei soorten zwerfafval wordt er door hen achtergelaten, zoals peuken, blikjes, flesjes en chips zakken. Andere geven juist aan dat de 'overlast' er bij hoort en zien verder geen problemen.

- Overlast door hangjongeren wordt door de buurt bevestigd, de gradatie waarin mensen het een probleem vinden verschilt.
- Hangjongeren zijn wel een van de veroorzakers van zwerfafval, maar niet de enige

Ruimtelijke kwaliteit

Een enkeling vindt het station open en ziet voordeel in de vele parkeerplekken voor zowel auto als fiets. Verder kan 81% niets aangeven wat ze mooi of prettig vinden aan het station. Veel voorkomende antwoorden zijn: lelijk, niet mooi en saai. Dit komt ook terug in de antwoorden die zijn gegeven over de aspecten die storend/onprettig worden ervaren. Naast de al genoemde tunnel en hangjongeren komt onderhoud van het station aan bod. De omgeving wordt door een kwart als verouderd, rommelig en grijs ervaren. Over het verblijf op het station zegt men: unheimisch, geen sfeer, snel komen en gaan. Om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren is er gevraagd naar de grootste prioriteit om op te pakken op het station. De drie meest genoemde punten zijn: meer toezicht, verlichting (fietspad en tunnel) en afval. Bij deze vraag komt ook het belang van meer verlichting naar voren.

- Meer dan 80% vindt het station lelijk, saai en grijs. De algehele uitstraling, de tunnel, het onderhoud en de hangjongeren worden hierbij benoemd
- Het gebied wordt als puur functioneel gezien, het heeft verder geen meerwaarde, men wil er niet verblijven ('unheimisch, geen sfeer, snel komen en gaan')
- Grootste prioriteit volgens de omgeving heeft meer toezicht, verlichting en aanpak zwerfafval
- Verbeterpunten rondom het station zijn volgens de omgeving plaatsen extra afvalbakken, meer onderhoud, opfleuren van het station, meer verlichting en vergroten van de parkeercapaciteit

Ondernemers

Er zijn verschillende ondernemers bevroegd. Veel ondernemers hebben een buurtfunctie en hebben voornamelijk klanten uit de wijk. Ook levert het enkele ondernemers klandizie op van mensen die van en naar het station gaan, maar niet significant veel. Zwerfafval wordt door de ondernemers rondom de zaak opgeruimd. De ondernemers vinden het plein ongezellig en ze geven aan dat het onduidelijk is wie waar verantwoordelijk is. De vrouw van de rijwielshop merkt het meeste op van het gebeuren rondom het station. Zo heeft zij dagelijks te maken met hangjeugd, fietsendiefstal en zwerfafval.

6.2 Effectmeting oktober 2017

Voor de inventarisatie zijn 5 winkeleigenaren en 17 bewoners ondervraagd (totaal 22).

Zwerfafval

Zwerfafval ervaart men verschillend op station De Vink. 1 op de 5 ondervraagden ervaart veel zwerfafval op het station. Meer dan de helft van de ondervraagden zegt weinig tot een acceptabele hoeveelheid zwerfafval te zien. Afgelopen periode zijn er twee grotere bakken geplaatst aan weerszijden van de tunnel, ter vervanging van 3 kleinere afvalbakken. Een derde van de ondervraagden heeft de nieuwe bakken gezien en ziet dit als verbetering, voornamelijk omdat de capaciteit groter is en de bakken

daardoor minder overstromen. Bijna de helft vindt dat er voldoende afvalbakken op het station zijn. Een iets kleinere groep vindt dat er meer bakken moeten komen. In vergelijking tot de uitkomsten van de nulmeting in maart, is een verbetering. Toen vond 1 op de 3 mensen dat er veel zwerfafval rond het station lag (nu 1 op de 5). En toen vond 2 op de 3 dat het aantal bakken te weinig was (nu 1 op de 3).

- Minder zwerfafval rond het station
- Betere capaciteit afvalbakken

Sociale veiligheid

Het gevoel van veiligheid op het station in de avond/donker is wisselend. Iets meer dan de helft voelt zicht (redelijk) veilig en de andere helft komt er nooit of voelt zich er minder veilig. Wel ervaren een aantal ondervraagden het als iets veiliger vanwege de muurschildering en het gevoel dat er meer politie is. Iets meer dan een kwart van de ondervraagden geeft aan dat de tunnel positief is verbeterd en mooi is geworden. Ten opzichte van de nulmeting is dit verbeterd van de helft die het tunneltje niet positief ervaren naar nu een kwart. Een derde geeft aan geen toezicht te ervaren. Twee derde ervaart wel toezicht. Twee derde van de ondervraagden geeft aan de verlichting in de tunnel prima te vinden. Deze uitkomst is positiever ten opzichte van de uitkomst van de nulmeting, meer dan de helft van de ondervraagden gaf toen aan dat de verlichting niet voldoende was. Punten die verder rond veiligheid worden aangekaart zijn verkeersveiligheid, aanwezigheid wijkagent en aanpak hangjongeren.

- Meer gevoel van toezicht
- Betere beleving van de tunnel → iets veiliger gevoel

Ruimtelijke kwaliteit

Meer dan de helft geeft aan de muurschildering erg mooi te vinden. Tijdens de nulmeting kon meer dan 80% geen positieve punten benoemen omtrent de inrichting. De muurschildering heeft er dus voor gezorgd dat er een element in de inrichting is toegevoegd waar mensen enthousiast over zijn. Er is ook gevraagd naar de aspecten die als storend worden ervaren: 1 op de 5 stoort zich aan de inrichting van het plein aan de kant van Leiden (grijs en saai), de liften zijn vies, men vindt hangjeugd storend, mede omdat zij zwerfafval veroorzaken. De onveilige verkeerssituaties worden meermaals aangehaald.

De komst van de muurschildering wordt door iedereen positief ervaren, mensen vinden het echt een hele verbetering. De buurt is er blij mee en we worden zelfs bedankt. Bij de vraag of er iets is wat de grootste prioriteit heeft rond het station om op te pakken worden verschillende punten benoemd: hangjeugd, het parkeren aan de zijde van Voorschoten, verkeerssituatie voor fietsers, inrichting van het plein aan kant van Leiden en opfleuren van het gebied met bankje, bloemen. Over de parkeerplaatsen werd aangegeven dat het wenselijk is om meer parkeerplaatsen te creëren of juist de P+R duidelijker aan te geven ivm overlast parkeren in de Trompweg. Ten opzichte van de nulmeting kan geconcludeerd worden dat de parkeerproblematiek een terugkerend punt is, net als het fietsen op de straat en door de tunnel. Als we kijken naar de benoemde punten in de nulmeting dan worden afval en ruimtelijke kwaliteit (opfleuren) minder vaak benoemd, het lijkt alsof daarop winst is behaald.

- Iedereen vindt de muurschildering een enorme verbetering voor het stationsgebied
- Zwerfafval en ruimtelijke kwaliteit zijn verbeterd